

El compacte comença amb un intens so de la viola que predispesa, simplement, a escoltar. I d'això es tracta: de portar a terme l'antic i oblidat exercici d'escoltar els textos recitats per un rapsode, de recuperar el gust per la paraula dita.

Aquesta gravació està formada per tres blocs ben definits. La primera part, «Les ratlles del món», agrupa textos que reflexionen sobre la creació literària i el paisatge: autors tan aparentment allunyats com Gabriel Ferrater, Pere Coromines, Perejaume, Jacint Verdaguer i J. Puigdefàbregas ens proposen una reflexió ben homogènia sobre el fet creatiu i la seva relació amb la meravella del paisatge, entès també com a màxima obra d'art. El segon bloc és «Improvisacions», un conjunt de textos volgudament caòtic que avança al ritme cada vegada més trepidant de la música. És un apartat dedicat a la rauxa, a la improvisació. El textos, recitats i cantats, agafen registres i entonacions molt dispars per crear una vertadera explosió de sensacions que sovint formen part de la nostra realitat més quotidiana. «Però ara sí» és el tercer bloc del compacte. En aquest apartat s'agrupen textos periodístics, poemes, descripcions i reflexions sobre la creació de la mà dels escriptors Josep Maria Fonalleras, Francesc Ten, Salvador Espriu, Pere Quart, Kiarostami i Ferrater. L'últim apartat és «Cançó de remar», una

cançó d'arrel popular, a la qual la viola de roda dona el to tradicional que li correspon, que juga amb la tradició oral dels mots col·loquials assignats a una llarga llista de pobles de Catalunya. El compacte, doncs, acaba amb un recorregut pel paisatge del nostre país, i ho fa amb una cançó, la combinació més perfecta de música i lletra.

Les ratlles del món és un compacte que uneix la composició musical i la composició literària en un enriquiment mutu. El textos, majoritàriament poemes, formen una barreja heterogènia d'èpoques, gèneres i estils literaris que condueix l'oient cap sensacions molt diverses i que alhora posa de manifest línies paral·leles en la percepció de la realitat de diferents autors de la nostra història literària. El so de la viola dona el contrapunt més lligat a l'essència de la tradició, és una constant, dona uniformitat a la gravació, tot i que agafa matisos i registres diferents, i s'adapta a cada nou capítol literari amb una marca personal molt clara.

El títol d'aquest recital prové d'un dels versos recitats, «Helena», de Gabriel Ferrater. La llibertat del full en blanc encara per escriure, que s'omple de músiques i lletres que, juntes, dibuixen també sinuosos camins en l'interior del que escolta. Són *les ratlles del món*.

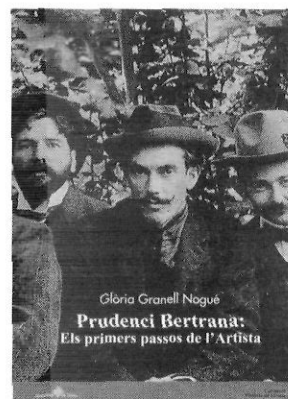
Glòria Granell Nogué

El primer Bertrana i el seu món

GRANELL NOGUÉ, Glòria.
Prudenci Bertrana: Els primers passos de l'Artista.
Ajuntament de Girona, 2003.
254 pàgines.

El llegat literari de Prudenci Bertrana és tan important com el llegat humà d'un avi. Glòria Granell ha sabut fusionar ambdós llegats en aquest llibre que ha publicat l'Ajuntament de Girona dins la col·lecció Història de Girona, i del qual —de ben segur— tots dos se'n sentirien ben orgullosos.

Un treball documentat, acurat, revisat, complementat i tornat a revisar com aquest mereix un just reconeixement a la feina feta, per les hores de dedicació esmerçades en detriment de l'ociositat per tots anhelada, i per donar la possibilitat a l'àvid lector de conèixer més i millor un dels grans literats gironins. La defensa de les nostres arrels contribueix a enfortir la nostra identitat; en aquest sentit és d'agrair a les institucions gironines la seva aposta pel coneixement dels nostres intel·lectuals, atès que la centralitat barcelonina menysté tota la realitat que li és aliena. L'autora, bona coneixedora de la figura del literat per haver treballat en la catalogació del fons Bertrana a la UdG, en una exposició sobre el personatge al Museu d'Art, i haver

publicat ja sobre la seva filla Aurora, ens endinsa en aquesta ocasió en el Bertrana més desconegut, l'anterior a la seva consolidació amb la coneguda novel·la *Josafat*.

En aquest llibre s'estudia en detall el període 1892-1906, marcat per l'esclat del modernisme i pel canvi d'inquietud artística del personatge: el salt de la pintura a la literatura. Certament Bertrana és contextualitzat en el caliu cultural de la Girona del canvi de segle, un treball pel qual ha estat necessari el buidatge de la premsa de l'època, a través de la qual s'han recuperat molts textos literaris publicats aleshores. Aquesta primera incursió en la literatura permet entendre millor la seva carrera literària posterior. No es poden fer profundes anàlisis sobre una determinada producció literària si prèviament no es fa un intens treball de documentació sobre la trajectòria que ha marcat el seu autor.

A partir d'aquest treball seria bo que s'aprofundís en el coneixement de Prudenci Bertrana i dels altres intel·lectuals gironins del període, sobre molts dels quals pesen encara malauradament massa ombres.

David Moré Aguirre

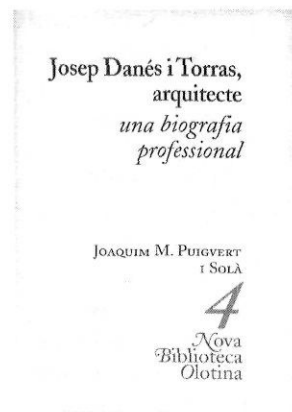
Josep Danés, un arquitecte investigador

PUIGVERT I SOLÀ, Joaquim.

Josep Danés i Torras arquitecte, una biografia professional.

Olot, Ajuntament d'Olot, 2003.
Nova Biblioteca Olotina, 4.
142 pàgines.

Fins a l'aparició del llibre de Joaquim Puigvert es tenia poca informació d'aquest membre d'una de les nissagues olotines més presents en el panorama local: la família Danés i Torras. El pare, Joan Danés i Coldecarrera –primer d'un seguit de generacions de metges establerts a Olot–, va tenir dotze fills, i va donar estudis a tots els que van arribar a l'edat d'iniciar-los. Els nois van fer carreres universitàries i les noies van estudiar magisteri, situació freqüent entre les famílies de professionals liberals. El desè fill va ser Josep (1891-1955), arquitecte instal·lat a Barcelona, on va viure des de l'època d'estudiant i on va obrir despatx.

Es coneixia ben poca cosa d'aquest professional, tret de referències de les seves investigacions de la masia catalana i alguns projectes emblemàtics, com el complex del santuari ripollenc de Núria. Havia influït en aquesta desconexió en aquesta manca d'estudis del personatge, a més de l'eclipsant personalitat del germà Joaquim, el metge-historiador autor de la monumental *Història d'Olot*.

Puigvert ha resseguit la biblioteca del biografat, on es constata el seu interès per la història, l'arqueologia i l'art, les seves simpaties pel catalanisme de la Lliga i pel noucentisme. De fet era la segona generació d'arquitectes noucentistes que van buscar una arquitectura pròpia del país. L'autor de la biografia repassa les diverses facetes de l'arquitecte, i encara que manca la catalogació de l'obra, en fa una primera aproximació dels principals projectes, on es veu que va incidir en l'urbanisme, va fer les cases urba-

nes i aïllades, va projectar fàbriques i edificis públics, però sobretot va construir i restaurar nombrosos santuaris i temples, feina algunes vegades lligada a la seva condició d'arquitecte del bisbat d'Urgell.

Danés va ser un excursionista d'arrel vuitcentista que anava a la muntanya amb uns interessos culturals i científics per conèixer la terra i fer recerques culturals. Va freqüentar el Centre Excursionista de Catalunya i va col·laborar amb el Servei de Conservació de Monuments de la Mancomunitat de Catalunya aixecant plànols de conjunts edificats d'arreu del país, i per la seva doble vessant d'arquitecte del bisbat d'Urgell i d'excursionista, va intervenir en moltes esglésies pirinenques.

Les investigacions que va fer Danés de la masia –que Puigvert ens recorda que estan interpretades més en clau nacionalista que no pas geogràfica–, li fan afirmar que són «art nacional en el qual hi ha concentrats elements purs de la naturalesa, ja que han sortit de la pròpia terra». Són uns estudis que constitueixen encara avui una referència obligada en tots els estudiosos de l'arquitectura popular.

El text, rigorós i amè, està acompanyat de l'acurat disseny de la col·lecció, que es veu complementat, en aquesta ocasió, amb un annex d'imatges i plànols.

Joan Sala

El cantant parisenc de Cervià

PAGANS, LORENZO.

**«El Cantante Español»
de los salones de París.**

Vicente García de la Puerta López.
Colección Grandes Tenores
Españoles, núm. 1
Ed. Edarcón (Madrid), 2003.
414 pàgines.

Un volum extens (414 pàgines) dedicat a una figura de la nostra terra, Llorens Pagans, del segle XIX que donà testimoni dels seus dots artísticomusicals a Barcelona, Madrid i París i que el Dr. Vicente García de la Puerta, metge i amant apassionat de l'òpera, descriu amb el major detall possible.

L'autor treballa en l'estudi de diferents cantants espanyols notables, tot i no haver obtingut la popularitat dels més capdavanters. I així, ens ofereix la biografia del nascut a les nostres comarques.

No ha de sorprendre que Llorens Pagans i Julià nasqués a Cervià de Ter, ja que els pobles i ciutats de les ribes del Ter tenen al seu haver un bon nombre de prestigiosos músics i cantants. Torroella, Verges, Cervià, Bordils, Girona, etc. en són testimonis, amb les sagues dels Bou, Vallespi, Monguilod, Felip, Amer, Cotxo, Baró Güell, Costa Font, Cassú, Rovira i molts més que han nodrit les orquestres i cobles gironines, han escrit obres de considerable valor musical i obtingut èxits internacionals.